

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

A. Raajarniarnermi umiarsuup allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Nunatsinni angallatit raajarniartut, raajarniarnermi umiarsuup allattaaviinik allattuisussaapput. Umiarsuup allattaavii piumasaqarnek malillugu Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfimmit (KANUAANA) tunniunneqassapput.

Tamanut atuuttut

Avataaniinnermi umiarsuup allattaaviinut ullut tamaasa kalinnermiit kalinnermut allattuisoqartassaaq, tassa ulluni aalisarfiunngitsuni, ”aalisarfissamut ingerlaarnek” imaluunniit ”aalisarfissaqqissorsiornek” umiarsuup allattaaviinut allanneqartassapput. Kalinnerit tamarmik pisaqarfiunngikkaluar-pataluunniit umiarsuup allattaaviinut allanneqassapput.

Aalisarneq aalisarfimmut allamut nuunneqarpat imaluunniit akuersissut alla atorlugu aalisartoqalerpat umiarsuup allattaaviini quppernermut nutaamut tamatigut nuuttoqartassaaq. (Assersuutigalugu, ullup unnuallu ataatsip ingerlanerani aalisarneq Kitaanit Tunumut nuunneqarpat imaluunniit aalisarneq nunat tamat imartaanni aallartinneqarpat nunattalu imaartaanut nuunneqarluni).

Ulluni aalisarfiusuni tamani umiarsuup allattaaviini qupperneq ataaseq immersorneqartassaaq. Quppernermut nutaamut

Avataasiorluni raajarniermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

nuuttoqassaaq, kalinnerit umiarsuup allattaaviini quppernermi titarnermut naleqqiullugit amerlanerusimappata.

Umiarsuup allattaavii ungaluligaapput quppernerillu tullerii-aartunik normulersugaallutik tullerinnerilu malillugit atorneqassallutik.

Paasissutissat atuaruminartuussapput nunguterneqarsinnaassanatillu – kuglepeni atorneqassaaq. Paasissutissat eqqunngitsut allanneqarsimappata titarnek tamarmi peerneqassaaq, titarnermilu nutaami allattoqassaaq. (Takuuk ilanngussaq 5).

Naqqiinermi bilikki (Tipp-Ex) allaluunniit ersigunnaarsitsisartoq atorneqassanngilaq. Suna naqqinneqarsimanersoq takuneqarsinnaasariaqarpoq. Umiarsuup allattaaviini qupperneq ilivitsoq aamma atortussaajunnaarsinneqarsinnaavoq, qupperneq naallugu ATORUNNAARPOQ allallugu. Takuuk assersuut ilanngussami 5-imi 6-imilu.

1. Umiarsuup allattaaviini quppernermi qulequtaq

Umiarsuup allattaaviini qulequtaq umiarsuup allattaaviini oqaatigineqartutut immersorneqassaaq, immikkut ittumik maluginiarneqassaaq, **“angalanermi” pineqarmat umiarsualivimmit useqarani avalanneq tamakkiisumillu usingiarnissaq siunertaralugu umiarsualivisseqqinneq.**

Qaammatisiutit ukiuanni angallatip siullermik angalanera angalaneq 1-mik taaguuserneqassaaq. Ukiortaaq ilanngullugu

angalasoqarpat angalanerup ilaa tamanna ukiumi nutaami pisoq
0-mik normulerneqassaaq.

Aammattaaq:

- **“Qalorsuit”** tassani qalorsuit atorpeqartut taaneqas-
sapput, FAO-mi naalisaanerit pingasut naapertorlugit.
(Ilanngussami 1-imi nunat tamat akornanni atortut
assignngitsut takukkit). Raajarniarnermi qalorsuarnut
natersiutinut nalinginnaasunut naalisaaneq tassaavoq
”OTB”; kisianni qalorsuit ataatsikkut marluk atorlugit
aalisartoqarpat (aamma qalorsuarnik ”marlulissanik”
taaneqartartunik) naalisaaneq “OTT” atorpeqassaaq.
- **“Nigartat amerlassusii”** qalorsuit ammanerisa
kaajallannerini uuttuinnermi nigartat qassiunerat
taaneqassaaq.
- **“Nigartaqqortussuseq”** taaneqassaaq nigartap
tamakkerluni iluatungimigut siaarlugu nerutussusiata
mm-nngorlugu uuttorneqarnera;
- **“Aqjaruani nigartaqqortussuseq”** qalorsuit
aqjaruini nigartaqqortussutsit minnerpaaffiat
taaneqassaaq.
- Qalorsuit assignngitsut arlaqartut atorpeqarpata
tamakku **”qalorsuit nr.”** 2-p imaluunniit 3-p ataani
taaneqassapput.
- Immikkoortiterissutini paakkarutit 22 mm-inik
akuttussusilinnit allaanerusunik atuisoqarpat, taakku
oqaaseqaatinik immersuiffissiami taaneqassapput

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

aamma qalorsuarnik kalinnermi normumi sorlermi
atorneqarsimanerat taaneqassaaq.

- **“Imartaq pisassaqarfik”** assersuutigalugu ICES-ip imaluunniit NAFO-p imartaatut taaneqassaaq, aalisarfigineqartoq nunat tamat imartaattut imaluunniit nunatta nammineq imartaatut naatsorsuussaaneersoq. (Ilanngussami 2-mi ISO-mut nunanut assigiinngitsunut nnalisaanerit takukkit). Assersuutigalugu Tunumi 200 sømilit iluanni imartaq pisassaqarfik ateqassaaq (GRL/ICESXIVa, kisiannili imartaq pisassaqarfik taanna Islandip imartaaniippat ateqassalluni ISL/ICESXiVa. (Takuuk imartat pineqartut immap assingani ilanngussamiittut). Tunumi Kitaanilu imartat immikkoortui immikkut pineqartut umiarsuup naalagaanit taaneqarnissaat pisariaqanngilaq.

2. Aalisarnermi sumiiffik pisallu

Ullormi silap ajorneranik imaluunniit allamik pissuteqartumik aalisartoqanngippat, umiarsuup allattaaviini quppernermi pineqartumi titarnermi immersugassami **”AALISARTOQANNGILAQ”** allanneqassaaq.

Ullormut **kalinnerit** allaffissiami ammukartumi **Kalinnerq nr.-** mik ullormut normuni tulleriaartuni taaneqassapput.

Allaffissiani ammukartuni **Qalorsuit nr.-**imi qalorsuit atorneqartut normuat taaneqassaaq. Qalorsuit ataatsikkut

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

marluk ("qalorsuit marlulissat"), qalorsuit marluk ataatsimut katitat, umiarsuup allattaaviini qulequttami taaneqartut atorlugit aalisartoqarpat, allaffissiami ammukartumi **Qalorsuit nr.-mi**, assersuutigalugu allanneqassaaq 1+2 imaluunniit 2+3. Taakku assigaat qalorsuarnik OTT-inik taaneqartunik atuineq.

Kalinnerup aallartinnera

Kalinnerup aallartinnerani piffissaq nalunaaquttap akunnera minuttillu UTC atorlugit taaneqassapput.

Kalinnerup aallartinnera tassaavoq qalorsuit itissuseq aalisarfissaq anguppasuk. Aalisarnerup aallartinnera sumiiffik allorniusat sanimukartut avannarliit N-mik taallugit aamma allorniusat ammukartut Ø-mik W-milluunniit taallugit kiisalu qalorsuit aalisaatigineqarnerminni qanoq ititigisumiinnerat (immap naqqata tungaanut itissuseq).

Kalikkunnaarneq

Taaneqassaaq "kalinnerup aallartinneratut"-lli, tassani taaneqassalluni qalorsuarnik amoornerup aallartinneqarnerani itissuseq pineqartoq.

2.1 Pisat

Kalinnerit tamarmik umiarsuup allattaaviini taaneqassapput aamma kalinnerit pisaqarfiumngitsut, qalorsuit alinnerannik imaluunniit susaarnermik pissuteqartumik. (Susaarnek pisaqarnertut pitsaatigisumik biologinut paasissutissiissutaavoq).

Pisat ilivitsuullutik uumallutik oqimaassusiat quppernermi allaffissiani ammu kartuni taaneqartuni kiilunngorlugit taaneqassapput. FAO-p aalisakkanut naalisaanera atorneqassaaq (takukkit ilanngussaaq 3-mi FAO-p aalisakkanut ilisarnaasiussai).

FAO-p raajanut naalisaaneri, pandalus borealisinut PRA aamma ”pandalus montagui”-nut AES, atorneqassapput.

Pisanit igitat pisanut atatillugit immersuiffissami nalunaarsorneqassapput, angallammiitinneqassallutillu.

Saniatigut pisat tamarmik aamma nalunaarsorneqassapput. Aalisagaqatigiinnit ataatsinik 50 kg. ataallugit pisat nalunaarsorneqarsinnaapput, saniatigut pisatut akuleriittut FAO-p aalisakkanut naalisaassutaa MZZ atorlugu.

Pandalus Borealis-inik aamma Pandalus Montagui-nik pisat kiilumut agguaqatigiissitanut agguataarneqartassapput. Assigiimmik pasiuminartumillu umiarsuup allattaaviinut allattuisarnissaaq angujumallugu Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfik

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

Pinngortitaleriffimmik suleqateqarluni, raajanik pisanut ”kiilumut agguaqatigiissillugu amerlassutsit assigiissut”-nut atugassanik suliaqarsimapput.

Raajat avataani uutat:

Kiilumut agguaqatigiissitanut 40/60; 60/90; 90/120; 120/150; 150/+ -nut agguataarneqassapput.

Kiilumut agguaqatigiissitat umiarsuup allattaaviini atugassatut naleqquttut kisimik taaneqassapput.

Aamma takukkit Montagui raajanik nalunaarsuinerit.

Raajat uunneqanngitsut qerititat:

Kiilumut agguaqatigiissitanut 40/60; 60/90; 90/120; 120/150; 150/+ -nut agguataarneqassapput.

Kiilumut agguaqatigiissitat umiarsuup allattaaviini atugassatut naleqquttut kisimik taaneqassapput.

Aamma takukkit Montagui raajanik nalunaarsuinerit.

Industri raajat:

Industri raajanut allaffissiami allaffissaq ammu kartumi (raajat ”tunnel”-imi qerititat, ataasiakkaarlugit qerititat) taaneqassapput IND-imik. Takuuk aamma Montagui raajanik nalunaarsuineq.

Montagui raajat:

Montagui-raajanik pisat (AES) umiarsuup allattaaviini tamatigut taaneqartassapput.

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitersuut

Immikkoortoq
12A

Montagui-raajanik pisat Pandalus Borealis-inik pisassiissutinit ilanngaassinernut ilanngunneqassanngillat. Montagui-raajanik nalunaarsuineq malittarisassat makku malillugit ingerlanneqassaaq:

Nalinginnaasumik Pandalus Montagui-raajanik (AES) pisat tamatigut Pandalus Borealis raajanik (PRA) akoqartarput aamma amerlassusii assigiinngiiaarsinnaasarput.

Montagui raajanut tunngatillugu nunat tamat akornanni FAO-mik naalisaaneq “AES” atorneqartarpoq.

Montagui raajanut tunngatillugu erseqqissarneqassaaq, montaguinik pisarpiaat kiilunngorlugit taaneqarnissaat, kalinnermi pineqartumi tunisassianit immikkoortunit misiliutit ataatsit arlalilluunniit tunngavigalugit.

Pisanit Montagui-raajanit pisat amerlanerungaatsiarnerat takuneqarsinnaappat imaaliortoqassaaq:

1. Pisat nioqqutissiarineqarneranni kiilumut agguaqatigiissitsinerme, raajanik avataani uutanik, qerisunik Industri-raajanillu immikkoortuni 3 – 8-mi allaaserineqartutut periuseqarluni misiliutinik tigusisoqassaaq. Procentip annertussusia umiarsuup allattaaviinut oqaaseqaatinik allaffissiami kalinnerup normua taallugu (takuuk ilanngussaq 4 a) allanneqassaaq.

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

2. Nalaatsortumik misiliummik tiguisoqassaaq, tassa misiliummik tiguisoqassanngilaq takuneqarsinnaappat, montagui-raajat pisat sinnerini amerlasuujusut imaluunniit ikittuinnaasut. Misiliut 1-2 kg.-inik oqimassuseqassaaq.
3. Misiliutit tamaimik uuttorneqassapput
4. Tamatuma kingornatigut montagui-raajat immikkoortinneqassapput aamma taakku immikkut uuttorneqassapput. (takuuk montagui-raaja pillugu asseq)
5. Matuma kingornatigut naatsorsuineq imaattoq suliarineqassaaq:

Montagui-raajat oqimaassusiat

$$\frac{\text{Montagui-raajat oqimaassusiat}}{\text{Misiliutit oqimaassusiat}} \times 100 = \text{montagui-raajat procentiat}$$

procentiat

Misiliutit oqimaassusiat katill.

Asssersuut:

$$\frac{300 \text{ gram montagui-rejer}}{2000 \text{ gram rejer ialt}} \times 100 = 15\% \text{ montagui-raajat}$$

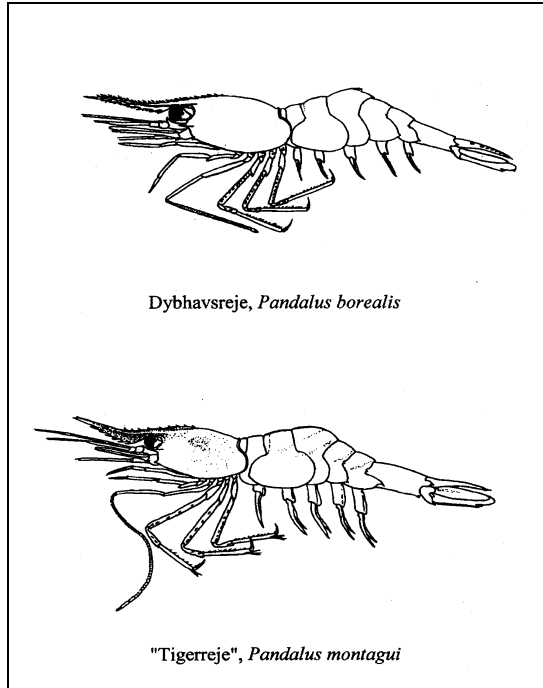

6. Montagui-raajat katillugit oqimaassusiannik naatsorsuinermi aallaaviussaaq kilisannermi tunisassiassatut pisat katillugit naatsorsorneqarnerini aamma misiliutit %-iata ilaanik amerlisaanikkut (gangiineq) naatsorsuineq. Kilisannermi pisanit tunisassiassat katillugit 2000 kg-uppat aamma taakkunanga misiliutini montagui-raajat 15% -uppata, taava tamanna imaassaaq:

$$\frac{15 \times 2000 \text{ kg}}{100} = 300 \text{ kg montagui-raajat}$$

7. Amerlassutsini taakkunani tunisassiani aamma kilomut agguaqatigiissillugu amerlassutsini-gruppimi (count-gruppe), montagui-raajat ilaapput.
8. Tamatuma kingornatigut montagui-raajat amerlassusiat kalinnerni tamani umiarsuup allattaaviini kolinnermi, tunisassianut aamma countgruppinit allattuiffissami allanneqassaaq. Kolonne marlunnut avinneqassaaq, kolonnep ilaa qulleq montagui-raajanut kolonnellu ilaa alleq Pandalus Borealis raajanut atorneqarluni.

Taamaallaat montagui-raajat amerlassusiat naatsorsorneqareerpat aamma umiarsuup allattaaviini allaaserineqartutut eqqortumik allanneqareerpata aamma Pandalus Montagui-raajat, (AES) Pandalus Borealis-it, PRA-mi pisassiissutinik atuinermut ilanngunneqangiippata.

Figur 1. Montaguit aamma borealisit assigiinngissutaat. Montagui raajat allaanerulaartumik qalipaateqarput (amma tamatigit borealis-mit minnerulaarpoq). Montagui timiminni titarneqarnermikkut ilisariuminarnerupput amerlanertigit sakkortunerulaartumik aappaluttumik qalipaateqartarmik. Ilisarnaataat alla tassaavoq qaamikkut kapinartoqarnertik.

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitsersuut

Immikkoortoq
12A

Montagui raajat qaaminni kapinartuat qummut
najungaarneruvoq aamma affaani qullermi
kapinartoqannginnamik.

Aammattaaq assersuummi ilanngunneqartumi (ilanngussami 4
aamma 4a) umiarsuup allattaaviini allattukkani countgruppeni
taaneqartut innersuussutigineqarput.

Malugiuk:

- Angallat tunisassiaqarpat, umiarsuup allattaaviini
countgruppenut agguataarinermut naleqqutinngitsunik,
taava tunisassiap agguaqatigiillugu count-ip kolonnimi
sorlermut inissinneqarnissaanut taanna
aalajangiisuusaaq.
- Ass.: tunisassiaq count 80-110-uppat agguaqatigiis-
sullugu 85-iusoq, tunisassiaq kolinnemi 60/90-imi
inissinneqassaaq.
- Akerlianilli tunisassiaq count 80-110-uppat agguaqati-
giissitsinermi inissiffigiuminaatsoq, taava taanna
agguaqatigiissillugu countinut killiliussamut
naleqqunnerusumut inissinneqassaaq, tassalu.
 $(80+110)/2=95$ – taamaattumik tunisassiaq kolonne
90/120-imut inissinneqassaaq.
- Agguaqatigiissitsinerli kolonnip killeqarfiata
killinganiippat, tunisassiaq ”ptsaanerpaamik
immikkoortitikkanut” inissinneqassaaq. Tassalu
Tunisassiaq count 80-100-mut ilaappat
agguaqatigiissillugu 90-iusoq, kolonnen 60/90-imi
inissinneqassaaq.

Ullormut pisat tamarmiusut kisinneqarnerminni immersuiffissami ”imartami aalisarfiusumi ullormut pisat tamarmiusut”-ni katinneqassapput.

Umiarsuup naalagaata ullormut umiarsuup allattaavini quppernerit imersukkat tamaasa atsiortassavai.

Umiarsuup naalagaata atsiornermigut uppernarsarpaaa, paasissutissat taaneqartut pissutsinut piviusunut naapertuuttuusut.

2.2 Uumasunik imarmiunik eqalussuarnillu pisanik nalunaarsuineq.

Uumasunik imarmiunik aamma eqalussuarnik pisat, piniutit atorlugit saniatigut pisat taamatuttaaq umiarsuup allattaaviini nalunaarsorneqassapput. Pisanik oqaatigiumasanik immersuiffissami taakku uumasunut imarmiunut sorlernut ilaanerat taaneqassaaq, aamma arnaviaanersoq/ angutiviaanersoq qanorlu utoqqaatiginersoq, tamanna aalajangiunneqarsinnaappat. Tamatuma saniatigut taaneqassaaq uumasooq imarmioq eqalussuilluunniit kilisannermi normumi sorlermi pisaasianersut. Oqaatigiumasani inissaqanngippat, titarneq kilisannermut pineqartunut atugassiaq atorneqassaaq.

Uumasunik imarmiunik aamma eqalussuarnik pisaqarnermi, uumasooq sorliunersoq aamma qassiuneri aamma oqimaassusiat pisinnaasaq ppitsaanerpaaq atorlugu nalilerneqassapput.

2.3 Umiarsuup allattaaviini quppernermi nassiussineq.

Avataasiorluni raajarniarnermi umiarsuup
allattaaviinik immersuinissamut ilitersuut

Immikkoortoq
12A

Umiarsuup allattaaviini qupperneri qaortut aamma sungaartut nassiunneqassapput Kalaallit Nunaanni Aalisasinnaanermut Akuersissutinik Nakkutillisoqarfik, Postboks 501, 3900 Nuuk, kingusinnerpaamik usingiarnerup naammasineranit nal. ak. 24-it qaangiunneranni.

Umiarsuup allattaaviini quppernerit aappaluttut assilineri tamatigut angalammiitinneqassapput. Assilineri tungujortut umiarsuaatileqatigiiffimmut nassiunneqassapput.

Umiarsuup allattaaviini quppernerit kukkusumik allattuinerup kingunerisaanik assigisaanilluunnit pissuteqartumik atortussaajunaarsitat aamma KANUAANA-mut nassiunneqassapput, taamaalilluni normut tulleriinnerinik allanguisoqaqqunagu. Umiarsuup allattaaviini qupperneq atortussaajunaarsitaq naqinnernik angisuunik qaavatigut qupperneq tamakkerlugu allaffigineqassaaq "ATORTUSSAAJUNNAARPOQ" . (takuuk ilanngussaq 6)

Ilanngussaq 1: FAO-naalisaanerit atortunut assigiinngitsunut.

Ilanngussaq 2: FAO-mi naalisaanerit aalisakkanut assigiinngitsunut (nutarterneqassaaq)

Ilanngussaq 3: Kilisaatinut raajarniutini umiarsuup allattaaviinik immersuinermit assersuut,

Ilanngussaq 4: Kilisaatini raajarniutini umiarsuup allattaaviinik immersuinissamut /(naqqiissutinik) assersuut.

Ilanngussaq 5: Umiarsuup allattaaviini quppernermik "ATORTUSSAAJUNNAARSITSINERMI" assersuut.